

Иван Иванов
РОМАНЪТ „ТЮТЮН“ В ПАРАДИГМАТА НА
ШИЗОАНАЛИЗАТА

Организираният през 50-те години на XX век дебат за романа „Тютюн“ откроява множество неадекватни и крайно идеологизирани позиции, които за дълго време обременяват и ограничават интерпретаторската активност. За щастие критиката успява да намери верния път за адекватно възприемане на текста и за осмисляне на особеностите на едно сложно художествено произведение, разбунило духовете през годините и подлежащо на нови и нови интерпретации. Смятам, че една от възможните перспективи за интерпретация може да бъде открита в теорията на шизоанализата. Според Тим Уудс шизоанализата прави обстоен анализ на репресивните режими в капиталистическото общество, давайки ни ключове за разгадаване на противоречията в това общество, откривайки нови ориентири за справяне с едипализираната индивидуалност. Авторът обобщава теорията на Делюз и Гатари по следния начин „Според това схващане социосът или колективната структура, в която живеем е репресивен режим: той организира социална хармония, непозволяваща колективно действие като резултат от рационален дебат, но чрез предотвратяване на индивидуално и колективно желание за съществуване допуска тяхната свобода. „Анти-Едип“ е исторически анализ на пътищата, по които желанието е канализирано и контролирано с различни социални режими. Делюз и Гатари теоретизират желание и динамична машина, която постоянно изработва нови връзки и продукти. Разбирайки либидото все пак като флуид и като поток, предшестваш представяне и производство, „шизоанализа“, противопоставят всички тези дискурси и механизми, блокиращи потока на подсъзнанието. Обратно на конвенционалната психоанализа Делюз и Гатари настояват желанието да бъде есенциално и твърдят, че то не показва липса на обект